

JOSEPH ROTH

HOTEL SAVOY

Traducció de Carme Gala

L'AVENÇ

HOTEL SAVOY

Joseph Roth

HOTEL SAVOY

Traducció de Carme Gala

L'AVENÇ

Barcelona

2023

Títol original: *Hotel Savoy* (1924). Una primera versió d'aquesta traducció catalana va ser publicada per l'editorial Laertes l'any 1985. La traducció ha estat revisada expressament per a aquesta edició per la traductora.

Barcelona, setembre de 2023
© de la traducció, M. Carme Gala Fernández, 2023
© d'aquesta edició, L'Avenç, S.L., 2023
Mallorca 221, sobreàtic
08008 Barcelona
www.lavenc.cat
www.llegirencatala.cat

Es reserven tots els drets.
Qualsevol forma de reproducció, distribució, comunicació pública o transformació d'aquesta obra només pot ser realitzada amb l'autorització dels seus titulars, amb excepció prevista per la llei. Adreça a CEDRO (Centre Espanyol de Drets Reprogràfics) si necessita reproduir algun fragment d'aquesta obra (www.conlicencia.com; 93 272 04 47).

L'Avenç forma part de l'Associació d'Editorials Independents Llegir en Català.

Disseny i composició: L'Avenç
Imatge de la coberta: A partir d'una fotografia de Harriet Carlson, Flickr

THEMA: FBC 1DTP 2ADC 3MP
ISBN: 978-84-18680-35-9
Dipòsit legal: B. 14519-2023
Imprès a Estugraf

LLIBRE PRIMER

I

Arribo a l'Hotel Savoy a les deu del matí. Estava decidit a descansar uns quants dies o una setmana. Tinc parents que viuen en aquesta ciutat, els meus pares eren jueus russos. Voldria obtenir recursos per a poder continuar la meua ruta cap a l'oest.

Torno després de tres anys com a presoner de guerra, he viscut en un camp siberià i he recorregut viles i ciutats russes fent d'obrer, jornalero, vigilant nocturn, maletor i ajudant de flequer.

Porto una brusa russa que me la regalà algú, uns pantalons a mitja cama, heretats d'un camarada difunt, i unes botes que encara es poden fer servir, però ja no en recordo ni jo mateix la procedència.

Per primera vegada després de cinc anys, em trobo novament a les portes d'Europa.

L'Hotel Savoy, amb els seus set pisos, el seu daurat blasó i un porter amb lliurea, em sembla més europeu que tots els altres hostals de l'est. Promet tenir aigua, sabó, comuna anglesa, ascensor, cambres amb còfia blanca, gibrelletes d'un llustre simpàtic, com si fossin una sorpresa exquisida ficada a l'estoig revestit de fusta marró; llums elèctrics amb pàmpols de color rosa i verd que floreixen com calzes; timbres estridents que obeeixen la sola pressió del dit gros i llits coberts amb edredó de plomes, estufats i a punt d'acollir gustosament el cos.

Estic content de tornar a oblidar una vida passada, tal com he anat fent aquests anys tan sovint. Veig el soldat, l'assassí, el gairebé assassinat, el ressuscitat, el captiu, el rodamon.

Albiro la boira matinera, sento el redoblament de timbal de la companyia en marxa que fa retronyar els vidres de les finestres dels pisos més alts; distingeixo un home en mànigues de camisa blanca, els convulsos moviments de les extremitats dels soldats i una clariana al bosc que resplendeix amb la rosada. Precipitadament caic sobre l'herba davant d'un «enemic fictici» i tinc el fervent desig de romandre aquí ajagut, eternament, sobre l'herba de vellut que acaricia el nas.

Sento el silenci de la sala de l'hospital, silenci blanc. Em llevo un matí d'estiu, sento el refilar d'unes aloses saludables, assaboreixo el cacau matinal amb un llonguet amb mantega i l'olor de iodoform de la «primera dieta».

Visc en un món blanc de cel i neu, les barraques s'estenen per la terra com la lepra groga. Assaboreixo la darrera pipada dolça d'una punta de cigarreta arreplegada, llegeixo la pàgina d'anuncis d'un diari vellíssim del meu país, on pots repetir noms de carrers coneguts, reconèixer l'adroguer, un porter, una Agnes rossa amb qui has dormit.

Sento la pluja deliciosa en una nit de vetlla, els caramells fonent-se ràpidament al sol que somriu a primera hora, palpo els pits poderosos d'una dona, que un ha trobat de camí i l'ha ajaguda sobre la molsa, i la blanca magnificència de les seves cuixes. Dormo aquell son narcotitzat sobre el farratge, al graner. Camino pels solcs d'un camp llaurat i escolto la cadència subtil d'una balalaika.

Tantes coses pot un home absorbir dins de si mateix i, així i tot, restar inalterats el seu cos, la seva manera de caminar i de comportar-se. Xarrupar en milions de recipients, no estar mai sadoll, tornassolar-se en totes les tonalitats com l'arc iris i, malgrat tot, ser sempre un arc iris amb la mateixa escala de colors.

Podia arribar a l'Hotel Savoy en cos de camisa i sortir-ne com un senyor de vint maletes... i ser encara el mateix Gabriel Dan. Potser ha estat aquest pensament el que m'ha fet anar tan segur de mi mateix, tan orgullós i autoritari que el porter em saluda, a mi, el pobre emigrant de la brusa russa, i un grum m'espera sol·lícitament, encara que no duc equipatge.

M'acull un ascensor guarnit amb miralls a les parets; l'ascensorista, un home ja gran, fa que el cable llisqui entre les seves mans tancades, la caixa s'eleva, joestic suspès i tinc una sensació com si estigués volant així, amunt, encara una bona estona. Gaudeixo d'estar surant en suspens, calculo quants graons hauria de pujar fatigosament si no estigués en aquest luxós ascensor i llenço avall l'amargor, la pobresa, la peregrinació, la manca de domicili i de pàtria, la fam, el passat de captaire, ben avall, des d'on mai més no podran arribar-me, a mi, que m'elevo amunt.

La meva habitació —m'han donat una de les més barates— és al sisè pis i té el número 703. Aquest número m'agrada —jo hi crec, en els números—, el zero del mig és com una dama flanquejada per un home vell i un home jove. Sobre el llit hi ha una flassada groga; gràcies a Déu, cap grisa que em recordés l'exèrcit. Encenc i apago el llum unes quantes vegades, obro la porta de la tauleta de nit, el matalàs cedeix a la pressió de la mà i torna a estufar-se, l'aigua brilla dins del garrafó, la finestra dona al celobert on els colors de la bugada estesa esvoletegen alegrement, uns infants criden, unes gallines s'hi passegen.

Em rento i m'esmunyo a poc a poc dins del llit, assaboreixo cada segon. Obro la finestra, les gallines xerren amb crits de joia, és com una música dolça que adorm.

Dormo tot el dia sense somiar.

II

El sol de la tarda enrogia les finestres més altes de la casa del davant; la roba estesa, les gallines, els nens, havien desaparegut del pati.

Al matí plovia una mica, quan havia arribat; com que mentrestant havia millorat el temps, em semblava com si no hagués dormit un dia sinó tres. Un cop passat el cansament, estava amb ànim de sortir a celebrar-ho. Sentia curiositat per veure la ciutat, la nova vida. L'habitació em semblava familiar, com si hi hagués viscut força temps; em són coneguts la campaneta, el polsador, l'interruptor elèctric, el pàmpol verd del llum, l'armari de la roba, el rentamans. Tot com a casa, com en una habitació on has passat la infantesa, tot tranquil·litzava i irradiava una escalfor com després d'una benvolguda retrobada.

L'única cosa nova era el paper que hi havia a la porta, on es podia llegir:

Després de les deu de la nit cal guardar silenci. Cap garantia per a les joies extraviades. Caixa forta a la casa.

Molt atentament,
Kaleguropulos, hotelier.

El nom era estranger, un nom grec, vaig tenir ganes de declinar-lo: Kaleguropulos, Kaleguropulu, Kaleguropulo... un lleu record de les incòmodes hores d'escola; vaig reprimir el pensament d'un professor de grec que sorgí d'uns anys oblidats amb una jaqueteta de pàtina verda. Aleshores vaig decidir caminar per la ciutat, potser anar a veure un parent, si quedava temps per a fer-ho, i gaudir, si és que aquesta tarda i aquesta ciutat volien oferir cap plaer.

Vaig al llarg del passadís cap a l'escala principal i m'alegro de veure el bonic revestiment rogenc del corredor de l'hotel, un enllosat net, i sentir el ressò dels meus passos fermes.

Baixo l'escala lentament, ressonen veus dels pisos de baix, aquí dalt tot és silenciós, totes les portes són tancades, és com si un caminés a través d'un vell monestir i passés davant les cel·les dels monjos recollits en l'oració. El cinquè pis sembla exactament igual com el sisè, et pots confondre fàcilment; en el de dalt i en aquest, hi penja un rellotge regulador enfront de l'escala, però els dos rellotges no van alhora. Al del sisè pis són les set i deu, aquí són les set i al quart pis són deu minuts menys.

Sobre l'enllosat del tercer pis hi ha catifes de color magrana amb una sanefa verda, ara ja no se senten els meus passos. Els números de les habitacions no estan pintats a les portes sinó col·locats en unes plaquetes ovals de porcellana. Una noia ve amb un plomall i una paperera, es veu que aquí posen més atenció a la neteja. Aquí viuen els rics, i el murri de Kaleguropulos fa anar deliberadament els rellotges amb retard perquè els rics tenen temps.

A l'entresol, una porta estava oberta de bat a bat.

Era una cambra gran amb dues finestres, dos llits, dos armaris, un sofà verd de pelfa, una estufa amb rajoles marrons i un estrep per a deixar el bagatge. A la porta, no s'hi veia cap paper de Kaleguropulos... potser els estadants de l'entresol tenien permís per a fer soroll després de les deu, a ells potser se'ls garantia les «joies extraviades»... o ja sabien que existia la caixa forta o els ho deia Kaleguropulos personalment?

D'una habitació veïna va sortir una dona fent fressa, perfumada i amb un boà de plomes gris al coll. És una dama, em dic, i baixo els pocs graons arran de taló seu, contemplant joiosament les seves petites botines de xarol. La dama s'atura un moment davant del porter, jo arribo a la porta al mateix temps que ella, el porter saluda, a mi m'afalaga que potser el porter em prengui per l'acompanyant de la dama rica.

Com que no sabia en quina direcció anar, vaig decidir caminar darrere la senyora.

Ella va tombar, des del carrer estret on hi havia l'hotel, cap a la dreta, allà on s'eixamplava el mercadal. Devia haver estat dia de mercat, hi havia fenc i palla trinxada escampats sobre l'empedrat. Justament ara tancaven les botigues, se sentia el dringar de les claus i les cadenes xerricaven, els marxants tornaven a casa portant carretons; amb mocadors virolats al cap, les dones cuitaven i sostenien amb compte els pots plens a l'alçada del cos, les bosses de plaça penjades del braç i a punt de rebentar, de les quals sobresortien cullerots de fusta. Fanals escassos espargien una llum argentada en el crepuscle, sobre la vorera del carrer es va produir una desfilada, homes d'uniforme i de civil bellugaven varetes de canya, i núvols de perfum rus sobtaven l'aire i tornaven a dissipar-se. Des de l'estació, els cotxes venien fent batzegades, l'equipatge ben amuntegat, els viatgers emboçats amb abrics. El paviment estava fet malbé, acusava clots i enfonsaments bruscos, sobre els llocs deteriorats hi havia llistons que, mig podrits, cruixien per sorpresa.

Malgrat tot, la ciutat semblava més cordial al capvespre que de dia. Al matí era grisa, sobre ella es carregava l'òxid de carbó que sortia de xemeneies gegantines a les fàbriques properes, captaires bruts s'ajupien a les cantonades i les escombraries i els barrils estaven apilats als carrerons. La foscor, però, amagava tota brutícia, vici, contagi i misèria, benèvolament i maternal, perdonant i dissimulant-ho tot.

Edificis malmesos que amenacen ruïna tenen a la foscor un caire fantasmagòric i misteriós, d'arquitectura grotesca. Frontons torçats s'alcen suaument entre les ombres, les llums exigües s'agiten d'amagat a través de vidres mig entelats; dues passes més enllà, les finestres d'una pastisseria, construïdes a l'alçada d'un home, refracten un de vessall de llum, els miralls retornen el reflex del cristall i de l'aranya de vidre tallat, els

àngels pengen de les voltes del sostre amorosament inclinats. Aquesta és la pastisseria del gran món, d'aquells que en aquesta ciutat industrial guanyen i despenen diners.

Cap aquí es dirigí la dama; no la vaig seguir més, perquè considerava que els meus diners haurien d'abastar per a força temps, abans no pogués prosseguir el viatge.

Continuant, doncs, la meua ronda, vaig veure grups negres de jueus que, vestits amb el caftà, es movien àgilment. Vaig sentir remors sorolloses, gent que saludava i gent que hi corresponia, paraules aïrades i llargues al·locucions... plomes, percentatges, llúpol, acer, carbó, llimones, tot això volava llançat des dels llavis a l'aire i apuntant a les orelles. Homes de mirada sospitosa i amb coll de cautxú semblaven policies. Vaig allargar la mà instintivament per tocar la meua butxaca interior on tenia el passaport, de la mateixa manera que, de soldat, havia allargat la mà a la gorra quan tenia un superior a la vora. Jo era un repatriat, els meus papers estaven en ordre, no tenia res a témer.

Vaig dirigir-me a un guàrdia i li vaig demanar per la Gibka, on vivien els meus parents, l'oncle ric Phöbus Böhlaug. L'agent parlava alemany; moltes persones parlaven l'alemany, aquí; fabricants, enginyers i comerciants alemanys dominaven la societat, el negoci i la indústria d'aquesta ciutat.

Havia de caminar deu minuts i pensava en Phöbus Böhlaug, de qui el meu pare havia parlat amb enveja i odi a Leopoldstadt, quan tornava a casa, cansat i aixafat, després de recaptés fallits de quotes pendants. Tots els membres de la família pronunciaven el nom Phöbus amb respecte, era com si de veres s'hagués parlat del rei Sol; tan sols el meu pare parlà sempre de «Phöbus, el pocavergonya», perquè deien que havia fet negocis amb el dot de la mare. El meu pare sempre fou massa covard, mai no reclamà aquell dot; cada any, i sempre a la mateixa època, es limitava a comprovar a les llistes de forasters si Phöbus Böhlaug s'allotjava a l'Hotel Imperial i, si

hi era, el pare invitava el cunyat a venir a prendre un te a Leopoldstadt.* La mare portava un vestit negre amb ornaments de quincalla que ja eren prou escassos i respectava el germà ric com si ell fos una cosa molt estranya, una cosa règia, com si tots dos no haguessin nascut del *mateix* si, ni haguessin estat criats pel *mateix* parell de pits. L'oncle venia i em portava un llibre. Se sentia una flaire d'espècies de la cuina fosca on vivia el meu avi i d'on només sortia en ocasions festives, talment com si s'hagués acabat d'assaonar: acabat de rentar, amb una pitrera blanca emmidonada, parpellejant a través de les ulleres massa febles per a ell i inclinat endavant per a veure el fill Phöbus, l'orgull de la vellesa. Phöbus té una mitja rialla oberta, un sotabarba prominent i un clatell boterut i vermell; fa olor de cigars i, de vegades, de vi, i a tots ens fa un petó a cada galta. Parla molt, en veu alta i alegre, però quan li pregunten si els negocis van bé, sembla que li surtin els ulls de les òrbites, s'enfonsa i en qualsevol moment pot començar a tremolar, com un captaire que passa molt de fred, mentre que el seu sotabarba desapareix dins el coll de la camisa.

—Els negocis ja no rutllen, en aquests temps. Quan jo era petit, em donaven un panet amb llavors de cascall per mig cèntim de ruble, deu cèntims costa ara un pa! Els fills, que ningú no els va demanar de venir, creixen i necessiten diners, l'Alexander vol diners de butxaca cada dia.

El pare s'estirava els punys de les mànigues i els tornava a empènyer al seu lloc amb el cantell de la taula, i si Phöbus li adreçava la paraula, somreia dèbilment i el sotjava, desitjant al seu cunyat un atac de feridura. Dues hores més tard, Phöbus s'alçava, li premia a la mà una moneda d'argent a la mare, a l'avi una altra, i una de grossa i lluent me la ficava a mi, a la

* Leopoldstadt és el barri de Viena que envolta el parc del Prater a la riba dreta del Danubi. L'Hotel Imperial encara és un dels més luxosos del centre de Viena. [N. de la tr.]

butxaca. El pare l'acompanyava fins al capdavall de l'escala, perquè era fosca, amb el llum de petroli alçat amunt, i la mare cridava:

—Nathan, ves amb compte amb la pantalla!

El pare anava amb compte amb la pantalla i, amb la porta encara oberta, sentíem la saludable conversa de Phöbus.

Dos dies després, Phöbus empenia un viatge i el pare anunciava:

—Ja se n'ha anat, el pocavergonya.

—Deixa-ho estar, Nathan! —deia la mare.

Vaig arribar a la Gibka. És una avinguda selecta dels afores, amb edificis no gaire alts de nova planta, blancs i ornamentats. Vaig veure finestres il·luminades a la casa dels Böhlaug, però la porta era tancada. Durant un moment vaig aturar-me a rumiar si havia de pujar-hi encara que fos tan tard, ja devien ser les deu. Llavors vaig sentir tocar el piano i un violoncel, també una veu femenina i un ressò de cartes que esclafien contra la taula. Vaig pensar que no era adequat arribar a una reunió amb una roba com la que duia. Tot depenia de la meva primera aparició, i vaig decidir ajornar la visita fins a l'endemà i tornar cap a l'hotel.

Fer el camí endebades m'havia malhumorat, el porter ja no em saludà quan vaig entrar a l'hotel. L'home de l'ascensor no s'apressà quan vaig prémer el botó. Va arribar a poc a poc, tot escodrinyant la meva cara. Era un home de cinquanta anys, amb lliurea, un ascensorista bastant vell; em contrariava que en aquest hotel no hi hagués un nyicris de galtes vermelles al servei de l'ascensor.

Vaig recordar que encara havia volgut donar una ullada al setè pis i hi vaig pujar per l'escala. A dalt, el corredor era molt estret, el sostre era més baix; d'un safareig brollava un abundós baf gris i se sentia l'olor de bugada humida. Dues o tres portes devien estar mig obertes perquè sonaven veus de baralla. No hi havia cap rellotge regulador, tal com m'havia suposat. Jus-

tament quan volia tornar a baixar per l'escala, l'ascensor s'hi aturà carrisquejant, s'obrí la porta, l'home de l'ascensor em va fer una llambregada, estranyat, i deixà que sortís una noia. Aquesta portava un barretet gris, d'esport, i va tombar cap a mi una cara morena i uns ulls grossos, grisos, amb pestanyes negres. Vaig saludar abans de tornar a baixar. Alguna cosa em va obligar a mirar amunt des del replà de l'escala, vaig creure que veia els ulls de color groc-cervesa de l'ascensorista dirigits a mi des de la barana.

Vaig tancar la porta amb clau perquè tenia un temor indeterminat, i em vaig posar a llegir un llibre vell.

III

No tenia son. Des de la torre d'una església, una campana allitava els seus tocs periòdics en la nit ablanida. Sento passos sobre meu, cautelosos, suaus, incessants, han de ser passos de dona... Era la noia del setè pis, qui caminava sense treva, amunt i avall? Què tenia?

Vaig mirar amunt, al sostre, ja que de sobte em vingué l'acudit que s'havia tornat transparent. Potser es veien les gràcils plantes dels peus de la noia vestida de gris. Anava descalça o en sabatilles? O en mitges de sedalina grisa?

Recordava amb quina impaciència havíem esperat un permís, jo i molts dels camarades, per a acomplir el desig de veure una sabata de camussa. Un podia acariciar les cames sanes de les joves pageses, amb els peus amples i el dit gros ben separat, que caminaven pel llot de les feixes, pel fang dels camins rurals; cossos als quals les dures gleves d'un camp glaçat a la tardor havien format un llit per a l'amor. Cuixes sanes. Un amor amb velocitat de minuts, a l'obscuritat, cau-

«Joseph Roth és, de fet, un dels més grans escriptors de la primera meitat del turmentat segle XX, a qui cal situar al mateix nivell dels grans autors d'aquells temps difícils: Joyce, Kafka, Musil, Svevo, Mann.»

SIMON SCHAMA, *Financial Times*

Publicada el 1924, *Hotel Savoy* és una de les primeres novel·les de Joseph Roth. L'obra està situada en un hotel d'un indret innominat (que correspon a la ciutat polonesa de Łódź), on solitaris veterans de guerra, ballarines de variétés i altres personatges insòlits somien un futur en un lloc millor. Acabada la Primera Guerra Mundial, Gabriel Dan, un soldat austríac, torna de Sibèria, on ha estat presoner durant tres anys. De camí cap a casa, s'allotja en una habitació a la penúltima planta de l'Hotel Savoy. La seva idea és aconseguir diners d'un parent ric, Phöbus Böhlaug, que viu allà prop, per continuar el viatge. Perdut en el laberint d'aquest hotel on l'opulència dels primers pisos conviu amb la pobresa de les petites estances enclavades a les golfes, el protagonista descobreix la imatge d'una societat de postguerra que s'esfondra, amb personatges com l'empresari Neuner, el clown Santschin o la ballarina Stàsia, mentre esperen impacients el retorn d'un home ric, el jueu Bloomfield, que ve d'Amèrica. Amb tots ells, Roth traça una paràbola contundent de l'Europa d'entreguerres.

